

for a living planet®

WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

wwf.fi
info@wwf.fi
puh. 09 7740 100

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön 11.10.2013 lähettämä luonnos valtioneuvoston asetukseksi metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä (MMM044:00/2011)

WWF Suomen lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä

WWF Suomi kiittää maa- ja metsätalousministeriötä lausuntopyynnöstä koskien luonnosta valtioneuvoston asetukseksi metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä.

Metsälaki ja siihen liittyvä asetus muodostavat yhteisen lainsäädännöllisen kokonaisuuden ja siksi niitä tulee tarkastella yhdessä. WWF jätti lausunnon luonnoksesta metsälakiin 25.3.2013, joten keskitymme tässä lausunnossa vain asetuksen sisällön kommentointiin. Metsälain ja siihen liittyvän asetuksen puutteista metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta toteamme ensin yleisesti seuraavaa.

Luonnoksiin metsälakiin tai metsäasetuksesta ei ole tuotu uusia konkreettisia metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä, vaikka tuoreet Suomen eliölajiston ja luontotyyppien uhanalaisuutta käsittelevät arviot osoittavat metsäluonnon erittäin huolestuttavan tilan ja uhanalaisuuden korkean tason. Metsissä eläviä uhanalaisia lajeja on 814, joista suurimman osan uhanalaisuuden syy on metsien hoito- ja uudistamistoimet. Näiden lisäksi uhanalaisuuden kynnyksellä, silmälläpidettävänä, on 776 metsälajia. Yli 100 lajia on metsistämme jo hävinnyt. Metsäluontotyypeistä kaksi kolmasosaa on luokiteltu uhanalaisiksi joko määrän tai laadun muutosten perusteella. Uhanalaisista lajeista ei metsälakissa ole kuitenkaan lainkaan mainintaa, vaikka metsätalouden aiheuttamat muutokset Suomen metsissä ovat 606 metsälajin uhanalaisuuden ensisijainen syy. Metsät ovat yhteensä 2 253 punaisen listan lajin elinympäristö. Uuden metsälainsäädännön on pystyttävä paremmin vastaamaan tähän kehitykseen ja vallitsevaan nykytilanteeseen.

Metsälainsäädäntö on ainoa kaikkia metsänomistajia ja talousmetsiä sitova keino vaikuttaa metsien käsittelyyn. Metsälaki ja -asetus asettavat metsätalouden harjoittamiselle minimivaatimukset, sen sijaan kaikki muut keinot, kuten metsien sertifiointi ovat vapaaehtoisia. Metsien monimuotoisuuden turvaamista ei voida jättää vain vapaaehtoisten keinojen varaan, vaan metsälainsäädännön on varmistettava metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen, jos kiinnostus tai resurssit vapaaehtoisia keinoja kohtaan vähenevät. Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vuoteen 2020 mennessä. Nyt uudistettava metsälainsäädäntö vaikuttaa metsien osalta tähän tavoitteeseen enemmän kuin mikään muu yksittäinen laki.

Maa- ja metsätalousministeriö teetti asiantuntija-arvioinnin metsälain muutosten vaikutuksista Metsäntutkimuslaitoksen, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion ja Suomen ympäristökeskuksen yhteishankkeena. Arvioinnin metsäluonnon monimuotoisuutta käsittelevässä osuudessa todettiin, että kokonaisuutena metsälakiehdotus heikentää metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista verrattuna voimassa olemaan metsälakiin ja heikentää mahdollisuuksia täyttää Suomen kansainväliset sitoumukset ja kansalliset tavoitteet. Tärkeimmät heikennykset ja puutteet koskivat arvioinnin mukaan metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Maa- ja metsätalousministeriö

kyseenalaisti tämän selvityksen, mutta ei osoittanut omille näkemyksilleen perusteita tutkimustiedosta.

Ohessa esitellään WWF Suomen näkemykset ja muutosehdotukset metsien kestävän käytön ja hoidon asetuksen luonnoksesta.

Helsingissä 15.11.2013

Liisa Rohweder

Panu Kunttu

pääsihteeri

metsäasiantuntija

WWF Suomi

Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä

Luonnos 11.10.2013

2 luku Puunkorjuun toteutus

2 § Kasvamaan jätettävän puuston määrä

Jotta eri-ikäisrakenteinen kasvatus varmasti toimisi erilaisissa tilanteissa ottaen huomioon metsän käyttöhistorian, maantieteellisen sijainnin, metsätyyppin, puulajisuhteet ja puuston iän, niin kasvatushakkuun jälkeisiä minimipohjapinta-aloja tulisi alentaa lakiesityksen rajoihin nähden. Esityksessä ne ovat liian korkeita eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatusmenetelmän onnistumiseksi. Lakiesityksen mukaisilla rajoilla ongelmia saattaa tulla erityisesti silloin, kun tasaikäinen metsikkö halutaan muuttaa erirakenteiseksi uudistumisen ja alikasvoksen kehittämisen kautta. Jotta metsikkö uudistuisi, se kannattaa hakata harvemmaksi kuin esityksessä olevat minimipohjapinta-alat sallivat. Luontainen uudistuminen on runsaampaa, kun metsikkö hakataan harvemmaksi. Jotta metsiköiden kasvattaminen ilman uudistushakkuuta toimii paremmin, metsään pitää sallia esitettyä harvempi puusto.

Sopivat minimipohjapinta-alat eri kasvupaikoille eri osissa Suomea olisivat seuraavat:

Eteläinen Suomi, tuore tai sitä ravinteikkaampi kangas 9 m²/ha

Eteläinen Suomi, kuivahko tai sitä karumpi kangas 8 m²/ha

Keskinen Suomi, tuore tai sitä ravinteikkaampi kangas 8 m²/ha

Keskinen Suomi, kuivahko tai sitä karumpi kangas 7 m²/ha

Pohjoinen Suomi, tuore tai sitä ravinteikkaampi kangas 7 m²/ha

Pohjoinen Suomi, kuivahko tai sitä karumpi kangas 6 m²/ha

Edellä mainittuja kasvupaikkoja vastaavilla turvemaidella sovellettaisiin samoja vähimmäisrajoja. Jos minimipohjapinta-ala alittuu, tulee selvittää onko metsikössä riittävä runkoluku. Riittäisi, jos puut ovat läpimitaltaan vähintään viisi senttimetriä ja tiheys olisi 1000 puuta per hehtaari. Jos puita olisi

riittävästi, sen kummempia velvoitteita ei tulisi. Jos uudistamisvelvoite syntyisi, niin luontaisen uudistamisen ajan tulee olla riittävän pitkä.

Eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa metsänomistajaa ei tule kaavamaisesti pakottaa avohakkuuseen ja metsänviljelyyn, vaikka puusto hetkellisesti alittaisikin lakirajat. Yleensä on viisainta ja taloudellisesti kannattavinta antaa kasvun elpymiselle ja uudistumiselle riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia.

5 § Korjuuvauriot

Puunkorjuun yhteydessä tulisi välttää maastovaurioita ylipäänsä, ei vain sellaisia, jotka heikentävät puuston kasvuolosuhteita. Puunkorjuukoneiden ajourien suunnittelussa tulisi edellyttää kasvillisuudeltaan herkkien alueiden, järeiden lahopuiden, pienvesien ja korpipainanteiden välttämistä, kuten myös kesäaikaisten hakkuiden rajoittamista linnustollisesti erityisen tärkeillä alueilla.

6 § Vähätuottoisille ojitetuille turvemaille jätettävä puusto

Pykälässä edellytetään, että luonnon monimuotoisuuden ja luontaisen uudistumisen edistämiseksi vähätuottoisille ojitetuille turvemaille on jätettävä vähintään 20 runkoa hehtaarille. Tällainen edellytys tulisi koskea kaikkia uudistushakkuita, eikä vain vähätuottoisia ojitettuja turvemaita. Uudistushakkuiden yhteydessä tulisi jättää vähimmäismäärä tietyntyypisiä eläviä säästöpuita. Kaikissa hakkuissa tulisi säästää pysty- ja maalahopuuta tietty vähimmäismäärä, sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä puita, kuten järeitä lehtipuita, kolopuita, petolintujen pesäpuita, hyvin suuria havupuita ja palokoromäntyjä.

7 § Ennallistamisen hyväksyminen

Pykälässä todetaan, että alun perin avointa tai harvapuustoista suota taikka perinneympäristöä ennallistettaessa on toimitettava alueyksikölle tai viranomaiselle ennen metsänkäyttöilmoituksen jättämistä ennallistettavaa aluetta koskevat aiemmat asiakirjat, joilla voidaan varmistaa ennallistettavaksi ilmoitettavan alueen aiempi tila. Tässä pitäisi hyväksyä myös muu selvitys tai perustelut alueen aiemmasta tilasta kuin asiakirjat, sillä kaikilta alueilta ei varsinaisia asiakirjoja ole enää olemassa tai edes koskaan millään lailla kirjallisesti tai kuvallisesti dokumentoitu.

3 luku Uudistamisvelvoite

8 § Luontaisen uudistamisen edellytykset

Asetuksessa on luontaiseen uudistamiseen liittyvä epämääräinen lause: "Luontaisessa uudistamisessa alueella on oltava puuston, maaperän ja pintakasvillisuuden perusteella ennalta arvioiden riittävät edellytykset luontaisen taimiaineksien muodostumiselle". Asetuksessa ei oteta kantaa siihen, kuka arvion tekee ja miten nämä riittävät edellytykset arvioidaan.

9 § Kohtuulliset toimenpiteet taimikon aikaansaamiseksi

Tämän pykälän sanamuodot ohjaavat liikaa metsänviljelyyn, vaikka metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen ja luontaisen uudistamisen käyttömahdollisuuksien lisääminen ovat olleet lain uudistamisen tavoitteita.

10 § Uudistamisvelvoitteen määrääjät

Metsänuudistamisen aikarajojen muutoksella oli tarkoitus lisätä luontaisen uudistamisen käyttömahdollisuuksia, mutta Etelä-Suomessa on käymässä kuitenkin juuri päinvastoin. Pituusrajan korotuksen ja aikarajojen pidennyksen yhdistelmä pitäisi keskisessä ja pohjoisessa Suomessa luontaisen edellytykset suunnilleen nykyisellä tasolla.

Lakiehdotuksen mukaan metsänomistajan pitäisi saada aikaan 40 cm pituinen taimikko Etelä-Suomessa 10 vuodessa hakkuun päättymisestä. Nykyinen aikaraja on kuusi vuotta ja laintulkinnan mukaan 3–10 cm taimikon pituudeksi riittää. Tämä metsälain ja metsäasetuksen esitys on selvä kiristys, ei lievennys luontaisen uudistamisen käyttömahdollisuuksien parantamiseksi. Se olisi kiristys myös kylvössä ja vähentäisi selvästi senkin käyttömahdollisuuksia. Lakiesityksessä oleva taimien kokovaatimus on liian vaativa.

On riski, että hyvin suuri osa luontaisen ja kylvön yrityksistä johtaisi Etelä-Suomessa lainrikkomukseen lakiesityksessä olevalla yhdistelmällä. Olisi erityisen ongelmallista, jos uudistettava alue olisi taimettunut, mutta taimet olisivat aikarajan umpeuduttua alle 40 cm korkuisia. Parempi olisi, jos taimien pituusvaatimusta ei olisi lainkaan, vaan kaikki vakiintuneet taimet hyväksyttäisiin laskentaan.

Luontaisen uudistamisen käytön lisääminen ja kylvön pitäminen toimenpidevalikoimassa edellyttäisi, että lakiesityksen aika- ja pituusrajoja muutettaisiin seuraavanlaisiksi: taimikon keskipituusraja 10 cm ja aikarajana eteläisessä Suomessa 10 vuotta, keskisessä Suomessa 15 vuotta ja pohjoisessa Suomessa 25 vuotta. Vaihtoehtoisesti voidaan palata lain muotoiluun, jonka mukaan riittää, että taimikolla on edellytykset kehittyä vakiintuneeksi, ja pidentää aikarajat edellä mainituiksi.

11 § Taimikon arviointiperusteet

Tässä pykälässä on epämääräisesti ja subjektiivisesti määritelty kasvatuskelpoisen taimikon arviointiperusteita: "Vaurioituneita, sairaita, kitukasvuisia tai kooltaan kasvatettavaan taimikkoon selvästi soveltumattomia taimia ei oteta huomioon taimien vähimmäismäärää laskettaessa". Tässä lauseessa "kooltaan kasvatettavaan taimikkoon selvästi soveltumaton" on liian subjektiivinen käsite, samoin termi "kitukasvuinen". Asetuksesta tulisikin poistaa tämän tapaiset subjektiiviseen harkintaan perustuvat kohdat. Ne perustuvat liikaa metsäammattilaisten näkemykseen, jotka voivat perustua vanhentuneeseen tietoon tai yksipuoliseen käsitykseen tietyn kasvatusmenetelmän tai toimenpiteen paremmuudesta.

12 § Hieskoivun käyttö täydentävänä puulajina

Hieskoivun osuus muualla Suomessa kuin Pohjois-Suomessa tulisi viljavilla kasvupaikoilla muuttaa 40 % enimmäisosuudeksi kasvatuskelpoisista taimista.

4 luku Erityisen tärkeät elinympäristöt

14 § Erityisen tärkeiden elinympäristöjen luonnontilaisuus

Pykälän mukaan metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä pidetään luonnontilaisina tai luonnontilaisen kaltaisina, jos niiden biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet aikaisemmasta ihmisen toiminnasta huolimatta tai elinympäristön käsittelyssä on noudatettu metsälakia ja asetusta. Koska valtaosaa Suomen metsistä on ainakin jollakin tavalla käsitelty jossain vaiheessa ihmisen toimesta, niin myös moni erityisen tärkeä elinympäristö on ominaispiirteiltään heikentynyt. Erityisen tärkeitä elinympäristöjä ei pääse kehittymään nykyistä enempää, jos niiden tulkintaa pidetään näin tiukkana. Toisaalta jos metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä on heikennetty tahallisesti tai tahattomasti, niin on luonnon monimuotoisuuden turvaamisen näkökulmasta ristiriitaista, ettei kohde enää olisi metsälain asettamien käyttörajoitusten piirissä.

Metsälain erityisen tärkeäksi elinympäristöksi määrittelemän suoelinympäristön vesitaloutta pidetään pykälän mukaan luonnontilaisen kaltaisena, jos ojituksen vesitalouteen liittyvät vaikutukset ovat täysin poistuneet. Tästä pitää poistaa sana täysin liian jyrkkänä ja korvata se vesitalouden palautumisella.

Pykälässä todetaan, että ihmisen aikaisemman toiminnan seurauksena muodostuneita pienvesiä ei pidetä metsälain erityisen tärkeänä elinympäristönä. Tällaiset elinympäristöt voivat kuitenkin olla biologisesti aivan yhtä arvokkaita, jos niiden olemassaoloon liittyy esimerkiksi pitkä ajallinen jatkumo. Näiden elinympäristöjen kohdalla on olennaista arvioida niiden ylläpitämää biologista monimuotoisuutta metsän rakennepiirteiden ja pienveden rantojen tai uoman avulla, eikä kategorisesti sulkea niitä metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen ulkopuolelle.

15 § Erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittely

WWF ei voi hyväksyä erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelyä muussa kuin ennallistavassa tai selvästi luonnonhoidollisessa tarkoituksessa. Tällöin tulee olla varma, että toimenpide vahvistaa kohteen ominaispiirteitä tai siellä elävän vaateliaan eliölajiston elinolosuhteita. Erityisen tärkeät elinympäristöt tulee säästää metsätaloustoimenpiteiltä juuri niiden monimuotoisuusarvojen takia, eikä niissä tule sallia muita käsittelytoimenpiteitä. Nämä mahdolliset toimenpiteet tulee kaikissa elinympäristötyypeissä tehdä maan ollessa jäässä. Varovaiset poimintaluonteiset hakkuut kohdistuvat todennäköisimmin juuri erityisen tärkeän elinympäristön suurimpiin ja vanhimpiin puihin, jotka ovat luontoarvojen kannalta kaikkein tärkeimpiä.

5 luku Erinäiset säännökset

17 § Alueellinen metsäohjelma

Alueellisen metsäohjelman laatimisen sidosryhmälistasta puuttuu luonnonsuojelu- ja luonnonharrastusjärjestöt, jotka tulee siihen lisätä.

18 § Pienikokoisen puuston hakkuu

Pienikokoisen puun (keskiläpimitta enintään 13 cm) hakkuista ei metsälakiesityksen mukaan tarvitsisi tehdä metsänkäyttöilmoitusta lainkaan. Metsälakiesityksen mukaan päätehakkuun ikä- ja järeysrajat ehdotetaan poistettaviksi kokonaan. Näin ollen lyhytkierron energiapuumetsien kasvattaminen olisi mahdollista ja energiapuumetsikön hakkuu voitaisiin suorittaa läpimitaltaan alle 13 senttimetrisinä. Riskinä tässä on, jos tällaiset primääritarkoituksena energiapuuta tuottavat

metsät yleistyisivät, niin niitä ei metsäviranomaisten valvonta kontrolloisi metsänkäyttöilmoitusten avulla.